

پرونده صبا درباره تعطیلی پردیس تئاتر شهرزاد

چه کسی چراغ را خاموش کرد؟

سمیه خاتون
گزارش

اسفند ماه سال ۱۴۰۱ بود، که قاسم جعفری مدیر عامل شهرزاد با نامه‌ای سرگشاده خطاب به رئیس وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وضعیت پردیس شهرزاد را با وجود کارشکنی‌های بیش از پیش مرکز هنرهای نمایشی در حال تعطیل شدن اعلام کرد. قاسم جعفری در این نامه ضمن اعلام و ابراز بی‌کفایتی مسئولان مرکز، سیاست‌های دو پهلو و دوگانه مرکز را در برابر هنرمندان در طول این سال‌ها نشانه گرفت، مطالبی که روزنامه صبا پیش از این با موضوع بی‌عدالتی در ممیزی‌ها به عنوان چالش جدید هنرمندان مطرح کرده بود، که حاکی از سیاست‌های دوگانه مرکز نسبت به هنرمندان تئاتر و نمایش است. این مسئله چالش عمیقی در هنر تصویر و صحنه امروز ایران است که گویا مرز مجوزها و ممیزی‌ها بسته به اشخاص تولیدکننده تغییر می‌کند؛ ادامه پرونده مجموعه شهرزاد، اخباری در فضای مجازی از طرف خبرگزاری ایرنا منتشر شد با این موضوع که این مجموعه از بازه زمانی که در حال تعمیرات داخلی مجموعه بوده است به عنوان اهرمی استفاده کرده است تا با طرح نامه و شکایت، علت کار نکردن مجموعه را به گردن دیگری اندازد و این در حالی است که مجموعه شهرزاد در سال گذشته بیشترین تعامل را با مرکز هنرهای نمایشی در اخذ مجوز نمایش و در تعدد نمایش‌های اجرا شده داشته است، پس از این خبر نیز مسئولین تصمیم‌گیرنده در شهرزاد نیز بیکار ننشسته و درباره اخبار منتشر شده مجدداً بیانه‌ای را به نقل از مسئول روابط عمومی مجموعه شهرزاد در فضای مجازی و نزد خبرگزاری‌ها منتشر کردند. به این شرح که خبر منتشر شده از سوی خبرنگاری است که اطلاعات موثقی از وضعیت کنونی مجموعه شهرزاد ندارد و مکرراً در جوابیه به بازگویی اطلاعاتی پرداخته که مجموعه هنرهای نمایشی، حتی به نامه وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی مبنی بر همکاری با مجموعه شهرزاد بی‌اعتنا بوده است. خبرنگار صبا برای بررسی این پرونده از قاسم جعفری توضیحات بیشتری خواست؛ او گفت: در چند روز آینده متنی را با همین موضوع منتشر خواهیم کرد. به همین خاطر در پرونده حاضر با همین موضوع با چند تن از منتقدین و کارگردانان تئاتر گفت‌وگو کردیم که در ادامه می‌خوانید.

باعث شکاف انداختن میان هنرمندان و حتی مدیران مجموعه‌های نمایشی می‌شود.

قاسم جعفری هم مانند همه مدیران گله‌ای از جنس بقیه مدیران در این شرایط دارند ایشان در نامه اول خود به وضوح اشاره کرده‌اند که سخت‌گیری‌های شورای ارزشیابی نظارت در مرکز هنرهای نمایشی به قدری زیاد است که باعث نابودی تئاتر در ایران می‌شود، این مسئله که مرکز هنرهای نمایشی، اثری را به جای اصلاح، قیچی می‌کند و یا مجوز اجرا نمی‌دهد برای دوستانی که ماه‌ها برای تولید آن وقت گذاشته‌اند قابل هضم نیست، چرا که زمانی برای جایگزین کردن ندارند و این مسائل به مرور هنر تئاتر در ایران را فلج می‌کند. همان طور که در همین روزهای اخیر شاهد گلگی یک مدیر دولتی از مدیر دولتی دیگر بودیم مبنی بر اینکه چرا به نمایش «یک تو بلک» به کارگردانی سجاد افشاریان که اتفاقاً در ابتدا تقاضای اجرا در سالن اصلی تئاتر شهر را داشته است مجوز اجرا نداده‌اند! همان طور که شاهد بودید این نمایش در مجموعه شهرزاد اجرا رفت و یکی از پر فروش‌ترین نمایش‌های این مجموعه شد. بنابراین مشکلاتی که قاسم جعفری این روزها آن را پررنگ کرده، از دیرباز در تئاتر ایران بوده هست و تقریباً تمامی سالن‌ها با این قضایا همواره درگیر هستند.

یک طرفه به قاضی نرویم

یک منبع آگاه، درباره عملکرد سال گذشته مجموعه هنرهای نمایشی گفت؛ شورای ارزشیابی نظارت مرکز هنرهای نمایشی هیچ نمایشی را توقیف نکرده است. در این عملگره به صورت شفاف بیان شده است متن‌هایی مشمول تذکر و اصلاحات شده‌اند اما هیچ نمایشی در سال گذشته توقیف نشده است. قاسم جعفری در بیانه خود از پنج نمایشنامه نام برده که با وجود موافقت وزیر فرهنگ، شورای نظارت به آن‌ها مجوز نداده‌اند؛ مسئله این است که نامه وزراء معمولاً در این شرایط مبنی بر همکاری در بروکراسی اداری و طبق ضوابط است به این معنی که اصلاً وزیر مسئول مجوز دادن به اجرای نمایش نیست، ایشان این مسئله را برای بررسی به دست مرکز و شورای نظارت سپرده است و طبیعتاً مرکز نیز با توجه به قوانین و آئین‌نامه‌هایی که دارد عمل می‌کند البته من به شخصه متن این نامه مکتوب را ندیده‌ام اما به طور کلی معمولاً مکاتبات میان اداره‌ای به همین منوال است. تا جایی که مطلع‌ام در حال حاضر مجموعه شهرزاد ۱۶ اثر را به مرکز برای درخواست مجوز ارسال کرده است، که گویا یکی از آن نمایش‌ها

بهر حال بهتر بود که همه این سالن‌ها با هم و در کنار هم کار کنند نه اینکه به واسطه کار نکردن مجموعه تئاتری مجموعه‌های دیگر فعال شود، درست است؟

بله، صد درصد با حرف تان موافقم چرا که در همین اندازه هم با معضل کمبود سالن و مخاطب فعال تئاتر مواجه هستیم.

عباس غفاری:

تعطیلی هر تماشاخانه‌ای غم‌انگیز است

تحلیل تان از شرایط پیش آمده در تئاتر شهرزاد چیست؟

قاسم جعفری اسفند ماه سال گذشته نامه‌ای سرگشاده برای وزیر ارسال کردند و در آن عملگره معاون اداره کل هنرهای نمایشی انتقاد کردند و اتفاقاً در بیانه دوم شهرزاد که به نقل از روابط عمومی در پاسخ به خبرنگار ایرنا منتشر شد عنوان کردند به دلیل آنکه مواردی که از اسفند سال گذشته طرح کرده‌اند حل نشده به همین خاطر فعلاً مجموعه شهرزاد، نمایشی را به روی صحنه نخواهد برد. با این تفاسیر احتمال بنده این است که در آینده نزدیک دوباره مجموعه شهرزاد به چرخه فعالیت باز خواهد گشت و اگر بخواهیم به صورت ریشه‌ای به این مسئله نگاه کنیم بیشتر یک دعوی شخصی است که دلایل متعدد و زیادی می‌تواند داشته باشد. اما از نظر من به طور کلی تعطیلی هر تماشاخانه‌ای برای اهالی هنری غم‌انگیز است و به ضرر هنر است. این مسئله منوط به سالتی خاص در شهری خاص نمی‌شود هر تعطیلی و یا کار نکردن مرکز هنری در این شرایط برای هنر و فرهنگ آسیب‌زاست.

اینکه برخی هنرمندان مدعی‌اند، مجموعه شهرزاد به دنبال اجرای خوب و حرفه‌ای بوده است و به همین دلیل حالا به او مجوز نمی‌دهند را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

سوال من این است که این ادعا با چه آمار و معیاری قابل اثبات است، اینکه شهرزاد مجموعه‌ای تئاتری و پر فروش بوده است کاملاً قابل استناد و قبول است. اما از نظر من به هیچ عنوان نمایش‌های یک مجموعه را نمی‌توان در خوب و بد دسته‌بندی کرد همان طور که در حال حاضر نمایش‌های خوبی از دوستان هنرمند در مجموعه تئاترهای متفاوت شاهد هستیم که اتفاقاً بیشتر آن‌ها اجتماعی و حرف امروز جامعه را نقل می‌کنند. در پایان از نظر من این گونه حرف‌ها در این شرایط خوب نیست و به ضرر همه است چرا که

شقایق فرشته:

ادعای قاسم جعفری کذب و دروغ است

بیانیه‌ای از سوی روابط عمومی مجموعه شهرزاد منتشر شده است، شما آن را خوانده‌اید؟

بله و از نظر من ادعایی که قاسم جعفری در مورد علت تعطیل شدن مجموعه شهرزاد داشته، کذب و دروغ است. چرا که ایشان در بیانیه دوم خود صحبت از اجرای نمایش‌های کرده‌اند که وجود ندارند، یکی از همین نمایش‌ها «دلاروس ایکاروس» به کارگردانی همایون غنی‌زاده است، تا جایی که ما مطلع هستیم اصلاً همایون غنی‌زاده قصد به اجرا بردن نمایش ندارد. اما درباره اینکه مرکز در دادن مجوز به نمایش‌ها سخت‌گیری می‌کند اتفاقاً از حدود ۸ ماه پیش با تحرکاتی که در جامعه دست داد، دامنه محدودیت‌ها و سخت‌گیری کمتر شده است و در حال حاضر با توجه به نمایش‌هایی که هم‌اکنون روی صحنه است شاهد همکاری بیشتر مرکز با مجموعه‌های نمایشی هستیم. که خوشبختانه با استفاده از امکانات دولتی هزینه کمتری را نیز برای اجاره سالن می‌پردازند در صورتی که همین نمایش‌ها اگر قرار بود در مجموعه شهرزاد اجرا بروند باید اجاره بهای سنگینی را هر شب به سالن‌دار پرداخت می‌کردند.

در مجموع به نظر من گروه‌های حرفه‌ای نامدار حاضر به همکاری با شهرزاد نیستند و کسانی که در این مدت در مجموعه شهرزاد نمایش به اجرا بردند عمدتاً جوانانی بودند که به واسطه شهرزاد می‌خواستند نام و رسمی برای خود دست و پا کنند. در کنار همه این مسائل باید قبول کرد که قاسم جعفری برای تک‌تک نمایش‌هایی که در شهرزاد به اجرا رفته است حامی گروه‌های نمایشی و هنرمندان بوده‌اند و به واسطه نفوذی که داشتند بسیاری از مسائل غیر قابل اغماض و حل‌را برای گروه‌های نمایشی مرتفع می‌کردند.

به نظر شما از زمانی که مجموعه شهرزاد به هر دلیلی کار نکرد، مجموعه‌های دیگر پرکارتر نشده‌اند؟

بله، خوشبختانه به طور طبیعی نمایش‌هایی که می‌خواستند در شهرزاد اجرا بروند حالا به سمت سالن‌های دولتی کشیده شده‌اند. سالن‌های دولتی هم به خاطر رکودی که در سال گذشته تجربه کرده بودند نیاز داشتند تا با اشخاص اسم و رسم دار در تئاتر رونق را به سالن‌هایشان برگردانند.